

FINANSUTSKOTTETS BETÄNKANDE
nr 17/1986-87 med anledning av landskapsstyrelsens framställning till landstinget med förslag till första tillägg till ordinarie årsstaten för landskapet Åland under år 1987.

Landstinget har den 21 april 1987 inbegärt finansutskottets yttrande över framställningen.

Utskottet har i ärendet hört lantrådet Folke Woivalin byggnadskonsulenten Björn Ekblom, finanschefen Dan E. Eriksson, yrkesutbildningsinspektören Gösta Helander, byråingenjören Göran Holmberg, landskapsstyrelseledamoten Christer Jansson, utbildningschefen Börje Karlsson, vicelantrådet Gunnevi Nordman, byråchefen Harry Sjölund, fiskeriintendenten Carl Storå, t.f. avdelningschefen Tor-Erik Söderlund, t.f. byråföreståndaren Casper Wrede och regionplanechefen Gunda Åbonde-Wickström.

Utskottet har besökt Ålands centralsjukhus och därvid hört chefläkaren Björn Arentz-Grastvedt, projektingenjören Alvar Dahl, ledande överskötarens Anita Hannus, ekonomichefen vid Ålands centralsjukhus Agneta Mannberg-Jansson och landskapsläkaren Birger Ch. Sandell. Med anledning härav får utskottet anföra följande.

Finansutskottet har med anledning av de ändringar som föreslås korrigerat förskottet på statsanslaget för den skattefinansiella utjämningen så att budgeten balanserar.

Planeringen av byggandet i landskapet

I förevarande tilläggsbudget finns upptaget medel för renovering av sanatorieflygeln vid Ålands centralsjukhus. Finansutskottet omfattar förslaget, men vill samtidigt fästa landskapsstyrelsens uppmärksamhet på behovet av att söka planera de stora byggprojekt som är aktuella så att en överhettning på byggsektorn kan undvikas.

Utskottet anser det vara landskapets skyldighet att, i likhet med vad som gäller för staten, ta ett övergripande ansvar för att byggsektorn inte genom dålig planering råkar ut för att sysselsättningsläget blir instabilt och att arbetsplatserna blir

osäkra. Om för många stora projekt koncentreras till samma tid uppstår också lätt en snedvriden konkurrenssituation där prissättningen blir skev och där de åländska företagen blir överbelastade och därför på sikt missgynnas på bekostnad av byggfirmor utifrån, vilket från självstyrelsepolitisk synpunkt inte kan accepteras.

Inom ramen för landskapets byggnadsverksamhet är det för närvarande, förutom sanatorieflygelns renovering aktuellt med en laboratorietillbyggnad vid Ålands tekniska skola, reparation av matsalen vid Ålands lyceum och byggande av hotell- och restaurangskola. Det är vidare känt att Mariehamns stad och staten planerar vissa större projekt samt att det för flera kommuner är aktuellt med byggande av hyreshus. Det är därför enligt utskottets åsikt viktigt att landskapsstyrelsen påtar sig ansvaret att så långt som möjligt genom förhandlingar med övriga berörda parter försöka samordna byggandet, och i den mån det inte visar sig möjligt att på annat sätt komma till acceptabla lösningar anpassar landskapets byggande till den övriga byggverksamheten i landskapet. Härvid måste hänsyn även tas till privata projekt. Med tanke på det ansvar som landskapsstyrelsen har i den här frågan är det med förvåning som utskottet konstaterat att landskapsstyrelsen i det här läget, då många andra byggnadsprojekt är aktuella, igångsatt byggandet av en servicebyggnad för trafikavdelningen i Möckelö trots att landskapsstyrelsen i sin framställning till ordinarie årsstat för år 1987 tillkännagav att byggstarten skulle ske "vid den ur sysselsättningssynpunkt lämpligaste tidpunkten".

Renoveringen av sanatoriebyggnaden

I framställningen upptas medel för renovering av sanatorieflygelns vid Ålands centralsjukhus. Utskottet har besökt sjukhuset och i likhet med landskapsstyrelsen kunnat konstatera att byggnaden är i stort behov av den föreslagna reparationen. Att renoveringsarbetena inleds direkt efter att sjukhusets lasarettsflygel tagits i bruk tycks särskilt angeläget med tanke på att tillfälliga utrymmen under renoveringsarbetet då kan hyras vid Gullåsen. Projektet skulle dock genomföras endast under förutsättning att kommunerna ger sitt samtycke härtill. Genom att ersättningsutrymmen kan hyras vid Gullåsen och ett tioårigt lån utges ur enskilda medel till kommunerna för deras andel i renoveringskostnaden erbjuder kommunerna en mycket fördelaktig finansiering varför utskottet förutsätter att investeringen genomförs inom ramen för den nu skisserade lösningen.

Förvaltningens utrymmesbehov

Förvaltningens utrymmesbehov har flera gånger tidigare varit föremål för landstingets behandling. I samband med behandlingen av andra tilläggsbudgeten till

årsstaten för år 1986 avslog landstinget en begäran om medel för att kontorsutrymmen skulle kunna hyras i Mariehamn. Finansutskottet ansåg då att det inte var ändamålsenligt att hyra separata kontorsutrymmen utanför självstyrelsegården utan att utrymmesfrågorna i första hand skulle lösas inom ramen för den befintliga byggnaden eller i någon annan byggnad som landskapet äger eller disponerar över. Slutligen konstaterade utskottet att ärendet inte var av så brådskande art att det borde avgöras i samband med en tilläggsbudget utan ansåg att frågan kunde övervägas och föras till landstinget i samband med ordinarie budgeten för år 1987 eller nästa långtidsbudget (Fu.bet.nr 13/1985-86). Utrymmesfrågan nämndes också i samband med behandlingen av långtidsbudgeten där en totalgenomgång av landskapsförvaltningen hade aktualiserats.

Föremål för ett särskilt intresse blev frågan dock först i samband med behandlingen av hemställningsmotion nr 34/1985-86 som gällde just landskapsförvaltningens utrymmesbehov. I sitt betänkande över motionen konstaterade utskottet att frågan är komplicerad eftersom behovet av ytterligare utrymmen är ett resultat av många underliggande faktorer inom organisationen av landskapsförvaltningen. Hänvisande till sina tidigare uttalanden ansåg finansutskottet att landskapsstyrelsen borde vidta en total genomgång av ämbetsverkets organisation för att övergripande riktlinjer och generella ramar för förvaltningens utveckling skulle kunna utarbetas. Ur dessa uppgifter och planer skulle sedan behovet av utrymmen kunna härledas. Finansutskottet framhöll att frågan borde behandlas med största prioritet (Fu bet.nr 19/1985-86).

Det var därför med tillförsikt som utskottet konstaterade att medel upptagits i ordinarie årsstaten för år 1987 för anlåtande av en konsult för utvecklande av landskapsstyrelsens organisationsstruktur. I motiveringen till anslaget nämndes särskilt att utrymmesfrågan skulle ingå. Landskapsstyrelsen konstaterade "att vissa behov finns av smärre ombyggnader i självstyrelsegården, bl.a. för arbetsförmedlingen, men att innan dessa utförs bör en översiktlig plan över utnyttjandet av fastigheten göras. I detta sammanhang utreds även hur landskapsstyrelsens utrymmen i Fastighetsaktiebolaget Godby Center bäst kan utnyttjas".

Sedan frågan först var upp till behandling i landstinget har ett antal tjänster tillkommit inom förvaltningen. Trots att utredningen av organisationen inte föreligger är utskottet med hänsyn till det rådande läget berett att omfatta en utflyttning av arbetsförmedlingen och den därmed nära sammanhängande yrkesvägledningsbyrån.

Det framförda alternativet att flytta regionplanebyrån till landskapets lokaler i Godby Center anser utskottet dock inte vara tillräckligt berett. Finansutskottet anser i likhet med landskapsstyrelsen att utrymmena i Godby Center bör utnyttjas bättre än vad som för närvarande sker, men att flytta ut en enhet med enbart två anställda utan att detta utgör ett led i en mer omfattande planering kan inte anses ändamålsenligt. I stället bör den av landskapsstyrelsen aviserade utredningen, över hur landskapsstyrelsens utrymmen i Godby Center skall utnyttjas, färdigställas. Utskottet anser att utredningen bör utmynna i ett förslag till hur lokalerna skall kunna användas för service- eller kontorsändamål i syfte att möjliggöra att någon eller några enheter skall kunna flyttas dit.

Beträffande förslaget att flytta ut regionplanebyrån vill utskottet ytterligare framhålla att den fysiska och den ekonomiska planeringen i landskapslagstiftningen har getts en gemensam roll som förutsätter nära samarbete dem emellan, varför lämpligheten av en separering av de två byråerna bör övervägas. I sammanhanget skall vidare poängteras att trots att kommunerna deltar i kostnaderna för regionplaneringen är det landskapet som är huvudman för verksamheten.

Detaljmotivering

UTGIFTER

23 Ht. 21. FRÄMJANDE AV BOSTADSPRODUKTION

23.21.83 Bostadslån. (R)

I samband med behandlingen av ordinarie årsstaten för år 1987 höjdes förevarande anslag med 1.300.000 mark eftersom anslaget på grund av ett stort antal ansökningar var mycket ansträngt. Utskottet förutsatte härvid också att ansökningarna från glesbygden skulle komma att gynnas genom de särskilt förmånliga regler som gäller för beviljande till glesbygdskommunerna i enlighet med lagstiftningen på området. I 3 § 1 mom. landskapslagen om stöd för bostadsproduktion (14/82) sägs dock att vid beviljandet av stödet skall det i olika delar av landskapet förekommande bostadsbehovet beaktas med ledning av bl.a. kommunernas bostadsproduktionsplaner. Detta har lett till att landskapsstyrelsen trots den ansenliga ökningen av anslaget vid landstingsbehandlingen inte i tillräcklig omfattning beviljat stöd till de glesbygdsområden för vilka byggande av landskapsbelånade hyreshus är en förutsättning om avfolkningen skall förhindras.

Vid en jämförelse med förhållandena i riket kan konstateras att staten under 1960 och 1970-talet gav ARAVA-lån för byggande av ett stort antal hyreshus medan kurvan nu är på nedåtgående. På Åland däremot gavs landskapslån under motsvarande tid i första hand för byggande av egnahem. För att nu kunna klara av den stora bostadsbristen på Åland måste landskapslån kunna ges till byggande av hyreshus i större utsträckning än vad en strikt jämförelse med riksförhållandena skulle ge vid handen. Det är särskilt i skärgårds- och randkommunerna som byggandet av hyreshus är eftersatt och där ett stort behov i detta avseende nu föreligger.

För att råda bot på den svåra bostadsbristen och för att kunna tillgodose de särskilda behov som föreligger i glesbygden har finansutskottet beslutat omfatta landskapsstyrelsens förslag att uppta ytterligare 1.400.000 mark under momentet.

24 Ht.

02. SÄRSKILDA UNDERSTÖD OCH LÅN

24.02.61

Stöd för elkraftsförsöringen i skärgården. (R) (- 1.000.000)

I framställningens motivering ingår två förslag, dels att en ändring av motiveringen under momentet skulle göras så att begränsningen av bidragets procentuella andel till 90 procent av kostnaderna skulle utgå och dels att 1 miljon mark skulle upptas för att kunna utges som bidrag till Ålands Elandelslag för utjämnande av elprisskillnaden.

Vad gäller frågan om begränsningen av bidragets procentuella andel har utskottet efter omröstning beslutat vidbli sin tidigare ståndpunkt att utge bidrag till högst 90 procent.

Utskottets minoritet (viceordföranden Olof Jansson och ledamoten Lundberg) anser att förslaget i framställningen borde ha godkänts.

Ledamoten Sundblom avstod från att rösta.

Det i framställningen ingående förslaget om bidrag till Ålands Elandelslag om 1 miljon mark har inte omfattats av utskottet som vidhåller sin tidigare inställning att landskapsstyrelsen först bör "göra en grundlig kartläggning av elpriserna i riket och i landskapet samt undersöka vilka olika motiv som kan anföras för att vidta ifrågavarande

de åtgärder i prisutjämnande syfte" (Fu bet.nr 1/1986-87). Särskilt bör utredningen omfatta frågan vilka olika möjligheter som finns att stödja Ålands Elandelslag och Ålands Kraftverksaktiebolag så att prisskillnaderna mellan stad och landsbygd utjämnas och så att råströmspriset kan nedbringas till samma nivå som i riket.

Mot beslutet har ledamoten Lundberg anmält avvikande åsikt eftersom han anser att förslaget i framställningen borde ha godkänts.

26 Ht.

24. ÖVRIG UNDERVISNING OCH STUDIEVERKSAMHET

26.24.53 Landskapsunderstöd åt Ålands hemslöjdsförening r.f. för skolverksamhet. (F) (+ 61.690)

I framställningen föreslås att 30.000 mark skulle upptas att utges som stöd för ökade fastighetskostnader.

Finansutskottet behandlade särskilt frågan om hemslöjdsundervisningen i sitt betänkande över förslaget till ordinarie årsstaten för år 1987. Anledningen härtill var att landstinget i samband med behandlingen av en framställning med förslag till landskapslag om Ålands hemslöjdsskola hade efterlyst en utredning över bl.a. behovet av yrkesinriktad hemslöjdsutbildning (Ku.bet.nr 1/1985-86) och landskapsstyrelsen lämnade därför i framställningen till årsstaten en redogörelse. Denna innehöll dock ingen plan över hur den yrkesinriktade hemslöjdsundervisningen skall ordnas, varför finansutskottet efterlyste en sådan.

Trots att landskapsstyrelsen inte gjort upp någon plan eller på annat sätt vidtagit åtgärder för att lösa frågan om en yrkesinriktad hemslöjdsutbildning i landskapet har Ålands hemslöjdsförenings r.f. verksamhet i Tosarby fortsatt oförändrat. Föreningen har för år 1986 erhållit ca 340.000 mark i landskapsbidrag vilket utskottet för sin del anser förutsätta att även en yrkesinriktad undervisning kunde utvecklas. Utskottet vill därför framhålla vikten av att landskapsstyrelsen gör en grundlig genomgång av verksamheten.

Fram till år 1987 har en verksamhetsledare/konsulent avlönats med landskapsbidrag under näringsavdelningens huvudtitel. För år 1987 har medel dock inte budgeterats för ändamålet. Med hänsyn till att landskapsstyrelsen inte meddelat föreningen om någon genomgång eller förändring av verksamheten anser utskottet det vara skäligt att även för år 1987 uppta medel för avlönande av en verksamhetsledare/konsulent. För ändamålet föreslås 47.500 mark vilket motsvarar 50 procent av en grundlön i löneklass A 14 jämte tjänstgöringstillägg. Dessutom föreslår utskottet att föreningen får 14.190 mark för täckande av kostnaderna för en gårdskarll, varför anslaget totalt föreslås höjt med 61.690 mark.

29. MUSEIBYRÅNS ALLMÄNNA VERKSAMHET

26.29.30 Understöd för 4/mbk Pommerns underhåll

Under momentet föreslås att ett anslag om 800.000 mark skulle upptas och utges som bidrag för reovering av 4/mbk Pommerns däck. Bidraget skulle högst få uppgå till 86 procent av kostnaderna. Utskottet föreslår att bidraget skulle utges till samma andel av den godkända kostnaden som vid Ålandsdelegationens bedömning enligt den beräknade kostnaden vid beviljandet av det extraordinarie anslaget om 400.000 mark för iståndsättandet av fartyget år 1969. Bidraget skulle således uppgå till 73 procent av de godkända kostnaderna, dock för en kostnad om högst 1.600.000 mark.

27 Ht.

11. ANNAT UNDERSTÖDJANDE AV LANTBRUKET

27.11.85

Gårdsbrukslån. (R)

Under momentet föreslås upptagande av ett anslag om 800.000 mark. Utskottet har beslutat omfatta förslaget.

Utskottets minoritet (ordföranden Roger Jansson och ledamoten Tuominen) anser att anslaget borde ha utgått eftersom något äskande från avdelningens sida inte föreligger.

25. TURISMEN

27.25.21

Undersökningar, informationsverksamhet och klassificeringar

Under momentet föreslås upptagande av ett anslag om 50.000 mark för täckande av landskapsstyrelsens kostnader för den strategiska planen

och handlingsplanen för turistnäringen i landskapet. Medel har beviljats både ur 1986 och 1987 års ordinarie budgetar.

Landskapsstyrelsen beslöt den 24 april 1986 att godkänna en offert över uppgörande av en strategisk plan för Ålands turistnäring. Det då föreliggande utkastet till offert omfattade ett arbete som skulle utföras under veckorna 15-24 år 1986 och till en kostnad som uppskattades till högst 100.000 mark. Något avtal ingicks aldrig mellan landskapsstyrelsen och konsultföretaget. Enligt landskapsstyrelsens beslut skulle kostnaderna fördelas så att 50.000 mark belastade konto nr 27.02.40 och 50.000 mark 27.25.21. På dessa konton fanns inte medel för ändamålet varför ärendet måste föras till landstinget i samband med framställningen om tredje tillägg till ordinarie årsstaten för år 1986 (Framst.nr 45/1985-86). Under moment 27.25.21 sägs i framställningen att "Landskapsstyrelsen har beslutat uppgöra en strategisk plan för turismen med anlitan av en utomstående konsult. Kostnaderna uppgår till 100.000 mark, varav hälften belastar moment 27.02.40". Med anledning härav upptogs ett tilläggsanslag om 40.000 mark under momentet. Någon ändring av motiveringen till 27.02.40 föreslogs inte. Därförinnan hade landstinget endast i samband med behandlingen av översikten av landskapet Ålands hushållning åren 1986-1990 kommit i kontakt med planen. I meddelandet sägs dock bara att landskapsstyrelsen under första hälften av året skulle uppgöra en helhetsplan beträffande turismen.

Den 18 november 1986 beslöt landskapsstyrelsen att "bevilja 100.000 mark för fortsatt arbete med handlingsprogrammet" och att kostnaderna skulle påföras konto nr 27.02.40. Någon offert förelåg inte och inte heller ingicks något avtal mellan landskapsstyrelsen och konsultfirman. Enligt motiveringen till konto nr 27.02.40 skall medlen utges som understöd för att främja näringslivet. Stödet skulle utges i samarbete med berörda företag och organisationer samt få utgå med högst 50 procent av godtagbara kostnader. Trots att motiveringen alltså inte medgav att landskapsstyrelsen använde medlen till konsultarvode för uppgörande av ett handlingsprogram för Ålands turistnäring fördes aldrig ärendet till landstinget.

I landskapsstyrelsens förslag till ordinarie årsstat för år 1987 upptas under moment nr 27.25.21 ett belopp om 190.000 mark och motiveringen lyder "För bl.a. uppgörande av en strategisk handlingsplan för turismen föreslås 190.000 mark".

Den 5 mars 1987 beslöt landskapsstyrelsen att anslå ytterligare 150.000 mark för slutförandet av den strategiska planen för Ålands turistnäring varvid 100.000 mark togs av redan beviljade medel. Därefter ingicks ett avtal mellan konsultfirman och landskapsstyrelsen vilket omfattade ett förstudiearbete till den strategiska planen och innebar att landskapsstyrelsen skulle erlægga 250.000 mark. Enligt ett avtal mellan landskapsstyrelsen och Mariehamns stad skall staden delta med 100.000 mark härav.

Först i föreliggande framställning, där landskapsstyrelsen föreslår att ytterligare 50.000 mark upptas för ändamålet, ges landstinget en totalbild av ärendet och därmed möjlighet att ta ställning i frågan.

Finansutskottet är synnerligen kritiskt till ärendets formella handläggning och då särskilt det faktum att beslut fattats utan att landstinget beviljat medel för ändamålet och i vissa fall inte ens i efterhand medgivit ändringar av budgetmotiveringarna. Vidare har utskottet kunnat konstatera att landskapsstyrelsen fattat beslut om utbetalande av medel till konsultföretaget utan att någon giltig offert förelegat och i vissa fall utan att något avtal ingåtts. Offert har inte heller inbegärts från några andra firmor. Utskottet anser att de allvarliga brister som framkommit närmast beror på att handläggningen av ärendet inte föregåtts av en sakenlig beredning.

Finansutskottet har inte behandlat de i konsultrapporten ingående förslagen. Med tanke på att planen, inklusive den del om 100.000 mark som erlagts av Mariehamns stad, hittills kostat landskapet 450.000 mark anser finansutskottet det vara synnerligen viktigt att den del av planen som är användbar i den fortsatta utvecklingen av turismen verkligen tas till vara. Särskilt viktigt är att landskapsstyrelsen vid en uppföljning ger samtliga berörda parter möjlighet att genom öppna kontakter ta del i arbetet.

Strategiska satsningar för turismen på Åland är nu nödvändiga, men bör föregås av en normal beredning.

28 Ht. 18. UTVECKLANDE AV KOLLEKTIVTRAFIKEN

28.18.21 Understöd för utvecklande av kollektivtrafiken. (R)

I framställningen till ordinarie årsstaten för år 1987 meddelade landskapsstyrelsen att avsikten var att under året utreda den interna förvaltningen av stödet för kollektivtrafiken och samordningen med skolskjutsarna. Med hänsyn till att landskapets möjligheter att ge stöd till kollektivtrafiken är starkt begränsade vill utskottet understryka vikten av att en sådan undersökning görs i brådskande ordning och att man därvid tar ställning till behovet av nya principer för utbetalande av stödet. Utskottet anser med hänvisning härtill att det nu föreslagna anslaget om 100.000 mark innan nya regler utarbetats skulle utges enligt hittills gällande regler för beviljande av stöd.

Ledamoten Lundberg har fogat skriftlig reservation till betänkandet.

Med hänvisning till det anförda får utskottet vördsamt föreslå

att Landstinget omfattar landskapsstyrelsens förslag till första tillägg till ordinarie årsstaten för landskapet Åland under år 1987 med följande ändringar.

Landskapsstyrelsens förslag	Finansutskottets förslag
-----------------------------	--------------------------

INKOMSTER

Avdelning 14.

14. FINANSIERINGSINKOMSTER	13.486.500	12.548.190
01. AVRÄKNINGS- OCH FINANSIERINGSINKOMSTER	<u>13.486.500</u>	<u>12.548.190</u>

03. Förskott på statsanslag för skattefinansiell utjämning	13.486.500	12.548.190
Inkomsternas totalbelopp	18.017.500	17.079.190

UTGIFTER

Huvudtitel 24

24. FINANSÄVDELNINGENS FÖRVALTNINGSOMRÅDE	1.000.000	-
02. SÄRSKILDA UNDERSTÖD OCH LÅN	<u>1.000.000</u>	-
61. Stöd för elkraftsförsörjningen i skårgården (R)	1.000.000	-

Huvudtitel 26

26. UTBILDNINGSAVDELNINGENS FÖRVALTNINGSOMRÅDE	1.707.500	1.769.190
24. ÖVRIG UNDERVISNING OCH STUDIEVERKSAMHET	<u>30.000</u>	<u>91.690</u>
53. Landskapsunderstöd åt Ålands hemslöjdsförening r.f. för skolverksamhet (F).	30.000	91.690
Utgifternas totalbelopp	18.017.500	17.079.190

Mariehamn den 30 april 1987.

På finansutskottets vägnar:

Roger Jansson
ordförande

Elisabeth Naucier
sekreterare

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordföranden Roger Jansson, vice-ordföranden Olof Jansson samt ledamöterna Lundberg, Sundblom och Tuominen.

RESERVATION

I framställningen till ordinarie årsstaten för år 1987 meddelade landskapsstyrelsen att avsikten under året var att utreda den interna förvaltningen av stödet för kollektivtrafiken.

Då kollektivtrafiken för närvarande kämpar med stora problem och då turlistor snart skall fastslås anser undertecknad att det föreslagna anslaget om 100.000 mark skall utbetalas enligt av landskapsstyrelsen fastslagna direktiv. Särskild vikt bör läggas vid att så många medborgare som möjligt skall ha tillgång till en tur och returresa till tätort eller arbetsplats.

Mariehamn den 5 maj 1987

Magnus Lundberg
Magnus Lundberg